

Õiguskantsler

Mari Moora
teadusprorektor
Tartu Ülikool
mari.mooraa@ut.ee

Teie 20.10.2024 nr

Meie 04.12.2024 nr 6-1/241919/2407119

Uurimistoetuse andmise tingimuste ja korra kehtestamise õigus

Lugupeetud Mari Moora

Andsite teada, et kavas on teha muudatus, mille järgi hakkaks teadus- ja arendustegevuse seaduse alusel makstava uurimistoetuse tingimusi kehtestama minister määrusega. Praegu kehtestab uurimistoetuse maksmise tingimused SA Eesti Teadusagentuur. Palusite hinnangut, kas kavandatav muudatus on põhiseadusega kooskõlas.

Õiguskantsler ei hinda üldjuhul seaduseelnõusid, aga saame abstraktselt selgitada, mida sätestab teadusasutuste autonoomia kohta põhiseadus. Põhiseaduse § 38 lõike 2 järgi on ülikoolid ja teadusasutused seaduses ettenähtud piires autonoomsed. Seaduse piirid tuleb seada nii, et ülikoolid ja teised teadusasutused saavad iseseisvalt otsustada, kuidas korraldada teadustööd ning keda võtta tööle õppejõu ja uurijana. Riik ei saa ette kirjutada ka seda, mis tulemusteni peab uurimistöö jõudma.

Riik ei tohi keelata teadusasutustel uurimistöö tegemist üheski valdkonnas. Riigil on õigus suunata seda, mis valdkonnas tehakse uurimistööd riigi raha (nt maksumaksja rahast pakutavate uurimistoetuste) toel. Teadusasutustel ei ole põhiseaduslikku õigust ise määrata, mis valdkondi riik peab toetama, see ei ole akadeemilise vabaduse osa (vt ka [Euroopa Liidu toimimise lepingu](#) art 179; [ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelise pakti](#) art 15 lg 3 ja selgitusi teadusliku uurimistöö vabaduse austamise kohustuse kohta [üldkommentaari](#) nr 25 (lk 10-11 riigi põhikohustus avaliku raha kasutamisel).

Seega on riigil põhimõtteliselt võimalik kehtestada muudatus, mille järgi hakkab SA Eesti Teadusagentuur asemel uurimistoetuse maksmise tingimusi ja korda kehtestama minister määrusega. Mõistagi peavad ministri kehtestatavad uurimistoetuse maksmise tingimused olema vabas ühiskonnas kohased ja vastama ka muus osas põhiseadusele. Põhiseadusele vastavust saab kontrollida ka kohus.

Loodame, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Aigi Kivioja 693 8428; Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee